Un avantdire per respondre a una question non dicha...

De veire... Rainart, lo coneissem a de bon : dins nòstras chançons, per exemple, dança una ròda emblematica estranha coma lo lop e la lebre e, dins nòstres proverbis l'agafam per la coá quand mestrejam quicòm de complicat. E quitament ! Sa naissença en francés, amb aqueu nom, es contemporanèa dau primier tierç de la produccion daus trobadors. Uns de nòstres grands poètas dau sègle XII fan quitament referència ad aqueu nom « Rainart » per designar un enganaire.

Mas aicí, au delai de la necessitat de botar a portada de nòstres escolans aquilhs textes de la cultura europèa, perque perpausar au public escolar aquela revirada de Renart en occitan ? Risca de l'i morir coma lo de Roqueta dins un pairòu voide d'onte non pòt surtir (*La mandra dins lo pesquièr*), fòra de sas piadas, de sas marcas… Perqué, de vrai, qu'a de comun l'ufanosa richor fondairitz de la cultura occitana emb aqueu personatge polimòrfe, « de l'ombra e de la tuta » que organiza son èsser dins los intersticis de l'evidència per far esclatar la veritat que destorba ? O ben, per zo dire d'un autre biais, de la nuech a la lutz torçuda, que quò es que, a despart de son quite nom, pòt concernir la cultura occitana comtemporanèa dins aqueu « roman » que de tostemps fuguèt sabent (aquilhs borgés o aquilhs « poderós » que se trufan de ilhs en travestir los ròtles), dins çò que embelina per aquela poëtica de la rusa, dins aqueu brave exorcisme per lo rire daus poders tostemps usurpats ?

Òc, que quò es qu'es en question ? Non pas çò que bastís una civilizacion de la lonja durada, la morala e la ierarchia : quitament si, dempuèi mai de cent ans, se balha de legir aus enfants, Rainart es de mala companhiá : non lo voldriam per amic, quitament pas per coneissença ! Dins lo monde, Rainart es un personatge desavenhe, l'incarnacion de la pensada òrra : « l'autre » a deguna valor. Totparier, emb sa malícia costumièra, aqueu personatge millenari nos mena a nos pausar questions sus çò que sem dins lo prigond de

nosautres. Non es en question l'istòria mas, d'un biais modèrne, la memòria. Alaidonc fin finala de nos meseis…

De nos meseis e de nòstre biais d'estar dins lo monde. Perque, au delai de l'evidència d'aquela paraula que tòrna dempuèi l'enfança, que nos ditz que lo fòrt ganha pas totjorn o enquera que la fòrça vertadièra tanpauc es dins l'aparència fisica, es la consolacion immorala fàcia a la liturgia dau poder. Rèirefelen de las animaus d'Esòpe e paire grand dau Picaro, Rainart es un escamotaire que sa masca li permet l'accion. Mòstra lo superficiau per escondre l'essenciau, en balhar de veire a son interlocutor çò qu'espera. Au classicisme daus poders, segur que vai opausar lo burlèsc de las mocandisas, en pausar lo rire coma remedi a la desfortuna : non es aicí l'ironia volteriana que afronta las muralhas daus empèris mas lo rire rabelaisian que ne'n vai sapar las fondacions.

E puèi, de segur, delai las evidències dau rire, quò es un raconte d'educacion que se parla. En tornar préner l'imatge de Ciceron mas en l'inversar, a la debuta dau sègle XVI, Machiavel conselhava au prince d'èsser rainard puslèu que leon : « e a quello che ha saputo meglio usare la volpe, è meglio successo » [lo que mai a saugut far au rainard a agut mai grand succès]. Dins la granda escroqueria dau monde, apréner las rusas e s'identifiar a l'escamotaire per non èsser enganat per los devisaments sentenciós de los que pòrtan las marcas de la fòrça… Apres Montaigne, de bon drech chau un rainard pascalian.